

РОЗДІЛ 8. СТАТИСТИКА

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЄС

ANALYSIS OF UKRAINE'S INVESTMENT ACTIVITIES WITH EU COUNTRIES

УДК 346.34:43.046

<https://doi.org/10.32843/infrastruct43-84>

Сьомченко В.В.

к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування
Запорізький національний університет

Зачепило Д.А.

студентка
Запорізький національний університет

Semchenko Victoria

Zaporizhzhya National University

Zachepyllo Daria

Zaporizhzhya National University

У статті розглянуто основні аспекти залучення прямих інвестицій до України з країн ЄС та їх управління. Проведено порівняння обсягів залучених інвестицій та їх використання у 2018 та 2019 рр. Зроблено класифікацію інвестицій за різними характеристиками. Визначено чинники, які мають вплив на зменшення обсягу прямих іноземних інвестицій в Україну. Досліджено структуру капітальних вкладень у державу за різними джерелами фінансування у 2018–2019 рр. Досліджено місце та роль інвестицій на фінансовому ринку. Зроблено висновки про суттєвості змін і тенденцій, які відбулися за цей період, що характеризуються позитивними і несприятливими змінами у формуванні капітальних вкладень та їх використанні. Проаналізовано основні особливості інвестиційної політики України. Визначено пропозиції щодо залучення прямих іноземних інвестицій, визначені в контексті ЗВТ між Україною та країнами ЄС, щоб поліпшити інвестиційний стан України.

Ключові слова: прями інвестиції, інвестиційний клімат, іноземні інвестори, резидент, нерезидент, інвестиційна діяльність, фінансовий ринок.

В статье рассмотрены основные аспекты привлечения прямых инвестиций в Укра-

ину из стран ЕС и их управления. Проведено сравнение объемов привлеченных инвестиций и их использования в 2018 и 2019 гг. Выполнена классификация инвестиций по различным характеристикам. Определены факторы, которые влияют на уменьшение объема прямих иностранных инвестиций в Украину. Исследована структура капитальных вложений в государство по источникам финансирования в 2018–2019 гг. Исследованы место и роль инвестиций на финансовом рынке. Сделаны выводы о существенности изменений и тенденций, которые произошли за этот период, характеризующиеся положительными и неблагоприятными изменениями в формировании капитальных вложений и их использовании. Проанализированы основные особенности инвестиционной политики Украины. Предложены мероприятия по привлечению прямых иностранных инвестиций, определенные в контексте ЗСТ между Украиной и странами ЕС, чтобы улучшить инвестиционное состояние Украины.

Ключевые слова: прямые инвестиции, инвестиционный климат, иностранные инвесторы, резидент, нерезидент, инвестиционная деятельность, финансовый рынок.

The article deals with the main aspects of attracting direct investments to Ukraine from EU countries and their management. The essence of the concept of "investment", "investment climate" and "foreign investors" is investigated. The volumes of attracted investments and their utilization in 2018 and 2019 are compared. The classification of investments is developed. The classification of investments by various characteristics, in particular by investment objects, by nature of investment participation, by period investment, by form of ownership of investors, by regional basis; separately considered types of foreign direct investment. The factors that influence the decrease in the volume of foreign direct investment in Ukraine are identified. The place and role of investments in the financial market are investigated. The main features of the investment policy of Ukraine are analyzed. The proposals for improving the investment situation in Ukraine have been identified. The current investment situation is analyzed, the main trends of investment development in Ukraine are determined. The peculiarities of the investment climate in Ukraine are analyzed. Investigation of the place and role of investments in the financial market. Legislative acts, normative documents, scientific works of leading domestic and foreign scientists, periodicals, official statistics, and materials of international statistics became the information base of the research. The basic tendencies and peculiarities of investments and investment policy of Ukraine are studied and analyzed, and practical recommendations on improving the indicators of the level of investment income are developed on this basis. The main ones are formed problems of Ukraine's cooperation with the EU in the investment sphere. New opportunities for attracting foreign direct investment identified in the context of the FTA between Ukraine and EU countries. The structure of capital investment in country by source of funding in 2018-2019, conclusions are made about materiality the changes and trends that have taken place during this period are characterized by positive and unfavorable ones changes in the formation of capital investments and their using.

Key words: direct investment, investment climate, foreign investors, resident, non-resident, investment activity, financial market.

Постановка проблеми. Інвестиційна політика є однією з найважливіших складових частин економічної політики та безпеки держави, оскільки розширення сфер інвестування призводить до змін економічного стану в країні.

Управління інвестиціями має на меті стимулювати економічний розвиток держави та впливати на стан окремих секторів, галузей, а також на місце країни на світовому рівні. Зміни ж в економіці, нормативно-правовій базі, а також адміністративні та

політичні чинники впливають на рівень інвестицій і відповідним чином вносять зміни до обсягу національного доходу суспільства. Дана тема є актуальним науковим напрямом, оскільки питання, пов'язані зі шляхами залучення інвестицій, їх використанням та класифікацією, є дуже актуальними й важливими, особливо враховуючи нестабільний політичний стан, проведення військових дій на території нашої країни, а також недовіру до судової влади та корупцію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато вчених висловлювали думки щодо проблеми інвестиційної політики й інвестицій та

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4860-0964>

² ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5536-9495>

забезпечення інвестиційної політики держави, механізмів формування інвестиційної політики та дослідження інвестиційного ринку. Сьогодні проблеми залучення інвестицій та комплекс проблем, які пов'язані з їх управлінням, є предметом дослідження багатьох дослідників. Питаннями впливу прямих інвестицій із країн ЄС на економічний стан України займалися провідні науковці. Д.В. Задихайло [1] займався дослідженням проблем правового забезпечення інвестицій. В.К. Мамутова [2] вивчає шляхи регулювання іноземних інвестицій. В.М. Пашкова [3] визначила необхідність формування та впровадження інноваційної моделі економіки. В.П. Вишневський [4] вивчає податки й оподаткування в Україні та можливість зниження податкового навантаження в нашій країні для залучення інвестицій. В.С. Щербина [5] займається вивченням розвитку торгівлі та визначенням шляхів її модернізації.

Постановка завдання. Метою роботи є аналіз інвестицій, які залучаються Україною з країн ЄС, вивчення законодавчої бази з питань інвестування та розроблення рекомендацій для поліпшення інвестиційного стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічний зміст інвестування полягає у тому, що інвестиції – це сума витрат, які мають форму вкладу коштів у різноманітні галузі економіки та сфери діяльності, щоб отримати прибуток у майбутньому та досягти поставленої мети. Тобто інвестиції – це економічні ресурси, що спрямовуються на зростання людського капіталу та капіталу товариства.

Ключова роль інвестицій у розвитку національної економіки полягає у тому, що за допомогою інвестицій здійснюється збільшення грошового нагромадження підприємств, і це призводить до створення бази для збільшення виробничих можливостей країни та її економічного зростання.

Функції інвестицій: 1) збільшення швидкості розвитку науково-технічного прогресу; 2) непрямий контроль над рівнем безробіття; 3) створення матеріальної бази для промисловості; 4) забезпечення соціальним житлом; 5) розвиток охорони здоров'я, культури і т. п.; 6) підтримка стабільного екологічного стану [1].

Інвестиції поділяються за різними кваліфікаційними показниками. Одним з основних та найбільш загальних є поділ інвестицій за об'єктами вкладення коштів або майна на реальні та фінансові. Більш детальну класифікацію інвестицій за різними класифікаційними ознаками наведено в табл. 1.

Україна сьогодні знаходиться на шляху всебічних економічних перетворень, тому один із головних напрямів державної інвестиційної політики України полягає у створенні найкращих умов для ефективного залучення інвестиційних процесів, щоб поліпшити інвестиційний клімат [3].

Для розвитку економіки України внутрішніх джерел фінансування недостатньо. У зв'язку із цим інвестиції іноземних інвесторів (це суб'єкти, що діють у нашій країні, але вони не є резидентами) стають більш привабливими.

Нині в Україні створена законодавча база у сфері регулювання інвестицій, яка поступово вдосконалюється з метою збільшення припливу інвестицій і підвищення ефективності їх використання [7].

Відповідно до Закону України «Про режим іноземного інвестування», для іноземного інвестора в Україні встановлено національний режим інвестиційної та іншої господарської діяльності, тобто рівні умови діяльності з вітчизняним інвестором [11].

Важливими правовими документами, що регулюють взаємовідносини між суб'єктами інвестиційної діяльності, є міжнародні угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій. Вони є гарантом надання справедливого статусу інвестиціям та захисту їх на території іншої країни. Вони підписані із 70 державами світу.

Для того щоб проаналізувати стан інвестиційної діяльності України, потрібно звернути увагу на показники, що її характеризують. Найважливіші показники – обсяг прямих іноземних інвестицій (рис. 1) та використання капітальних інвестицій за певний проміжок часу (рис. 2)

Із даних рис. 1 можна зробити висновок, що кількість прямих іноземних, протягом 2015–2018 рр. змінювалася і найбільший показник був у 2016 р., а найменший – у 2017 р., тобто за рік цей показник скоротився на 32,95% (на 1 082 млн дол. США)

Таблиця 1

Класифікація інвестицій

За об'єктами вкладення коштів	За характером участі в інвестуванні	За періодом інвестування	За формами власності	За інвестиційною територією	За засобом обліку коштів
– реальні – портфельні	– прямі – непрямі	– короткострокові – середньострокові – довгострокові	– приватні – державні – змішані – іноземні – спільні	– внутрішні – зовнішні	– валові – чисті

Джерело: складено авторами на основі [1]

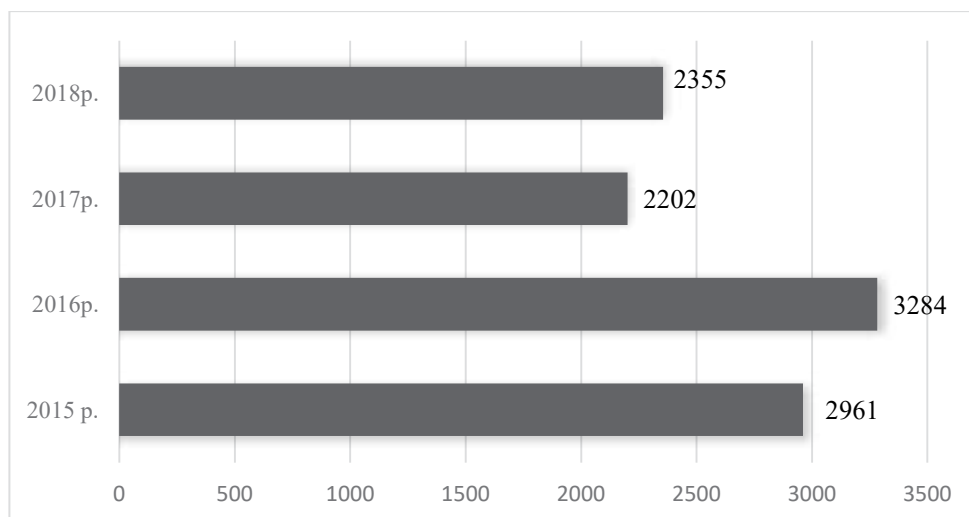

Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції

Джерело: складено авторами на основі [6]

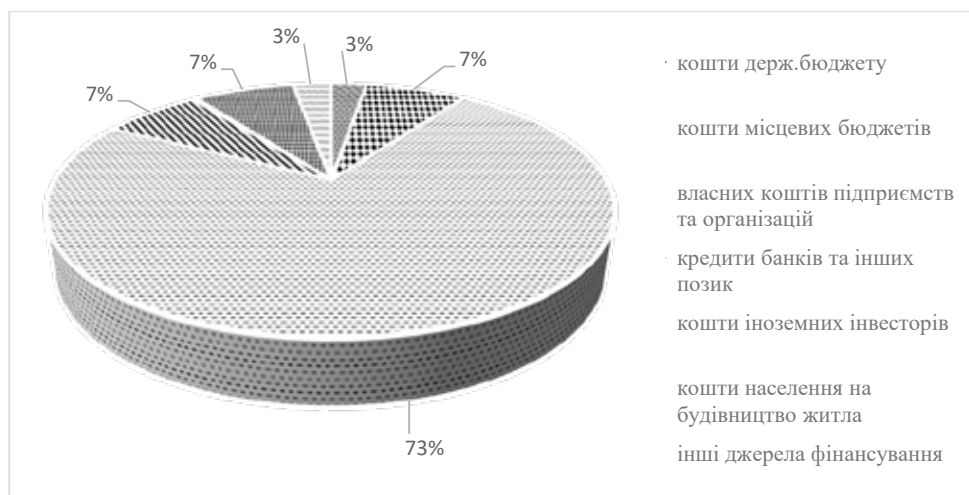

Рис. 2. Використані капітальні інвестиції у січні-вересні 2019 р.

Джерело: складено авторами на основі [6]

До основних причин зменшення можна віднести:

1. Ведення бойових дій на сході нашої країни.
2. Нестабільність в економічній та політичній сферах.
3. Високий рівень корупції.

Станом на 2018 р. найвагоміші обсяги прямих іноземних інвестицій були спрямовані до підприємств та організацій (73%), і вони здійснювалися у формі капітальних інвестицій.

Для оцінки ефективності функціонування інвестиційної діяльності у цілому розглянемо динаміку інвестицій за період 2015–2018 рр., використовуючи дані Державного комітету статистики про обсяги інвестицій. В Україні більшість інвестицій здійснюється в капітальній формі, тому проаналізуємо, як змінилася

кількість капітальних інвестицій у країні протягом 2015–2018 рр. (рис. 3).

Важливими складниками капітальних інвестицій є інвестиції в основний капітал – це інтегральний показник, який найповніше і достовірно характеризує потенціал зростання економіки на найближчу перспективу. На підставі наведених даних можна зробити висновок, що обсяг капітальних інвестицій збільшився на 305 610 млн грн.

Провівши аналіз даних, ми бачимо позитивну динаміку інвестування в основний капітал, і це призводить до поліпшення економічної ситуації в Україні. Однак економіка потребує покращення правової та організаційної бази, щоб підвищити роботу механізмів забезпечення сприятливого

інвестиційного клімату та конкурентоспроможності вітчизняної економіки

Іноземні інвестиції можуть вносити свій внесок у вигляді обладнання та технологій як зворотної фінансової допомоги (табл. 2).

Відповідно до даних Державної статистики України, станом на 1 січня 2019 р. країни ЄС були найбільшими інвесторами в економіку України, вони вклали 24 743 млн доларів, у тому числі Кіпр – 8 880 млн, Нідерланди – 7 061 млн, Велика Британія – 1 956 млн, Німеччина – 1 668 млн доларів. Усього в Україну інвестують 138 держав.

Для того щоб поліпшити інвестиційний клімат в Україні, необхідно провести комплекс заходів, які безпосередньо впливають на інвестиційний стан у країні:

- підвищення рівня загального розвитку регіону та інфраструктури;
- поліпшення демографічного стану;

– контроль над злочинними, екологічними та іншими явищами;

– вдосконалення законодавчої бази держави для забезпечення стабільного функціонування економіки;

– застосування інструментів, які спрямовані на зниження інфляції та процесів, які пов'язані з нею;

– підвищення рівня ВВП;

– створення чіткого плану дій для врегулювання проблем, які пов'язані з державним боргом;

– розроблення оптимізаційного механізму, який буде спрямований на зниження рівня корупції в державних органах влади;

– державне сприяння розвитку фінансового сектору.

Висновки з проведеного дослідження. Інвестиційна діяльність є одним із головних складників ефективного розвитку державної економіки. Сьогодні інвестиційний клімат України є не досить

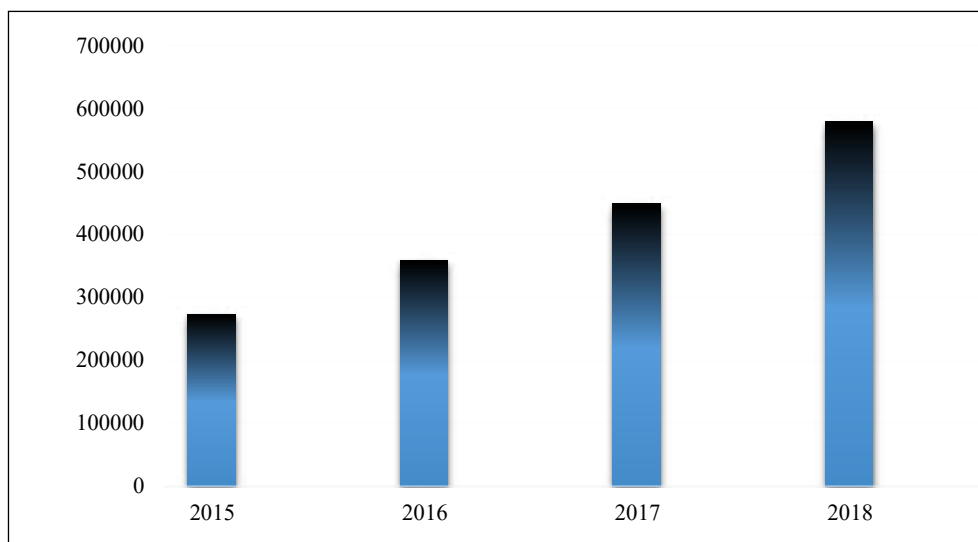

Рис. 3. Капітальні інвестиції за видами активів, млн грн

Джерело: складено авторами на основі [6]

Таблиця 2

Обсяги прямих інвестицій

Країни	Обсяги прямих інвестицій станом на 1 січня 2019 р.	Зміна за 2018 р., млн доларів
Кіпр	8880	-53
Нідерланди	7061	666
Велика Британія	1956	12
Німеччина	1668	-15
Швейцарія	1541	25
Віргінські Острови	1311	-47
Російська Федерація	1008	211
Австралія	1006	-33
Франція	636	-87
Польща	594	23

Джерело: складено авторами на основі [6]

сприятливим для залучення іноземних інвестицій, на це впливають такі чинники:

- розвиток національної економіки;
- ведення бойових дій на сході нашої країни;
- нестабільність в економічних та політичних сферах;
- високий рівень корупції;
- низький рівень життя населення;
- недіюча галузева структура надходження іноземних інвестицій;

– неефективна географічна й регіональна структура залучення інвестиційних ресурсів і, як наслідок, нерівномірність соціально-економічного розвитку окремих регіонів України через суттєву залежність країн-інвесторів.

Для формування сприятливого інвестиційного клімату необхідний комплекс заходів, які спрямовані на створення умов для поліпшення інвестиційної діяльності й збільшення чисельності механізмів та інвестиційних інструментів, які дадуть змогу реалізовувати більше інвестиційних проєктів.

Для того щоб збільшити залучення інвестицій, необхідно:

- поліпшити нормативно-правову базу, яка б могла чітко визначити права інвесторів та надавала їм можливість вільно вкладати кошти в діяльність України;
- створити освітні центри, за допомогою яких громадяни нашої країни були б у змозі отримувати інформацію про інвестиційну діяльність та можливість залучення іноземних інвесторів;
- запозичити досвід європейських країн щодо інвестиційної діяльності, який ґрунтується на інноваційному розвитку економік, щоб отримати стрімке економічне зростання та вирішити соціальні проблеми.

Удосконалення інвестиційної діяльності в Україні позитивно вплине на розвиток підприємств та економіки України у цілому.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Задихайло Д.В. Господарсько-правове забезпечення економічної політики держави. Київ, 2012. С. 456.
2. Знаменський Г.Л., Хахулін В.В., Щербіна В.С. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України. Київ : Юрінком Інтер, 2004. 688 с.
3. Пашкова М.В. Адміністративна етика в органах виконавчої влади: результати експертного опитування державних службовців. *Теоретичні та прикладні питання державотворення*. 2014. Вип. 14. С. 220–231.
4. Вишне夫斯基 В.П. Налогообложение в эмерджентной экономике: теоретические основы и направления политики ; НАН Украины, Ин-т экономики пром-ти. Донецк, 2012. 128 с.
5. Щербіна А.Г. Характеристика організованого ринку цінних паперів в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 241. С. 250.

6. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 11.05.2020).

7. Вишне夫斯基 В.П., Веткин А.С., Вишневецкая Е.Н. Налогообложение: теории, проблемы, решения. Донецк : ДонНТУ, ИЭП НАН Украины, 2006.

8. Зоріна А. Організація контролінгу в Україні: питання теорії та практики. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2009. № 647. С. 350–355.

9. Україна фінансова: Інформаційна база даних. URL : <http://www.ufin.com.ua> (дата звернення: 11.05.2020).

10. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 25.06.2016, підстава 1390-VIII2016р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр> (дата звернення: 11.05.2020).

REFERENCES:

1. Zadikhaylo D.V (2012) *Hospodarsko-pravove zabezpechennia ekonomichnoi polityky derzhavy [Economic and Legal Support of the Economic Policy of the State]: Volume 456*.
2. Znamensky G.L. Khakhulin V.V., Shcherbina V.S. (2004). *Naukovo-praktychnyi komentar Hospodarskoho kodeksu Ukrainy [Scientific and Practical Commentary on the Economic Code of Ukraine.]* K.: Yurinkom Inter, – 688 p.
3. Pashkova M.V (2014) *Administrativna etyka v orhanakh vykonavchoi vlady: rezultaty ekspertnoho opytuvannia derzhavnykh sluzhbovtiv. Teoretychni ta prykladni pytannia derzhavotvorennia [Administrative Ethics in Executive Bodies: Results of the Expert Survey of Civil Servants. Theoretical and applied issues of state formation]:* Iss. 14. P. 220-231.
4. Vishnevsky V.P, (2012) *Nalohooblozhenye v emerdzhennoi ekonomyke: teoretycheskye osnovy y napravleniia polityky [Taxation in the Emergent Economy: Theoretical Foundations and Policy Areas: NAS of Ukraine, Institute of Industrial Economics.]* – Donetsk- 128 p.
5. Shcherbina A.G. (2012) *Kharakterystyka orhanizovanoho rynku tsinnykh paperiv v Ukraini. Investyt-sii: praktyka ta dosvid [Characteristics of the organized securities market in Ukraine. Investment: Practice and Experience]:* 241-250 p.
6. Official site of the State Statistics Service URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed 11 May 2020).
7. Vishnevsky V.P, Vetkin A.S, Vishnevskaya E.N (2006) *Nalohooblozhenye: teoriya, problemy, resheniia [Taxation: Theories, Problems, Solution]:* Donetsk DonNTU, IEP NAS of Ukraine,
8. A. Zorin. (2009) *Nalohooblozhenye: teoriya, problemy, resheniia [Controlling organization in Ukraine: questions of theory and practice]:* O. Visnyk. Nat. Univ. "Lviv. Polytechnic". № 647. P. 350-355
9. Information Database.Financial Ukraine: URL <http://www.ufin.com.ua> (accessed 11 May 2020)
10. Zakon Ukrainy "Pro rezhym inozemnoho investuvannia" vid 25.06.2016, pidstava 1390-VIII2016r. [Law of Ukraine "On Foreign Investment Regime" of 25.06.2016, ground 1390-VIII2016.] URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-> (accessed 11 May 2020).